Raadsvoorstel

Voorstelnummer: 605928
Zaaknummer: 786498

Houten, 21 februari 2023

gemeente Houten

Onderwerp:
Referendumverordening Houten 2023

Beslispunt:

1. De Referendumverordening Houten 2023 vast te stellen.

Samenvatting

In 2021 is voor het eerst in onze gemeente een referendum over een te nemen raadsbesluit gehouden. Het college heeft daarna een interne evaluatie gehouden. Ook is de Referendumcommissie gevraagd het referendumproces te evalueren. De aanbevelingen uit beide evaluaties hebben geleid tot een gewijzigde referendumverordening. Deze is voor advies aan de Referendumcommissie voorgelegd. De commissie heeft in 2022 haar advies uitgebracht.
Wij staan grotendeels achter de door de commissie gedane aanbevelingen. Aan de hand daarvan hebben wij, met het landelijke model van de VNG als leidraad, een geactualiseerde Referendumverordening opgesteld. Daarin blijft overigens in grote trekken de lijn van onze verordening uit 2006 in stand, maar zijn op onderdelen aanpassingen voorgesteld vanuit het model. Hier en daar stellen wij andere keuzes voor.
Er blijft uiteraard sprake van een adviserend referendum. Een beslissend referendum is - zoals bekend - grondwettelijk nog steeds niet mogelijk.

Nadat de Referendumcommissie in haar brief van 29 april 2022 op een aantal grotere en kleinere punten uit het concept had gereageerd, hebben wij het concept nogmaals aangepast.
Kern van de actualisatie is dat de positie van uw raad nog meer centraal wordt gesteld. De rol van het college wordt alleen faciliterend.
Daarnaast zijn als aanpassingen o.a. doorgevoerd dat het mogelijk wordt om van het raadsbesluit waarover het referendum gaat, *één beslispunt* tot voorwerp van referendum te maken. Ook een meerkeuze-referendum gaat tot de mogelijkheden behoren.
De criteria voor het doen van het inleidend verzoek worden gewijzigd en de wijze van benoeming en het takenpakket van de referendumcommissie worden aangepast. Daarnaast zijn er diverse kleine aanpassingen. Sommige zaken uit de bestaande verordening stellen wij echter voor zo te houden, ook als dit afwijkt van het VNG-model.

Aanleiding

De ervaringen met het referendumproces in 2021, weergegeven in de twee evaluaties, alsmede het advies van de Referendumcommissie van 29 april 2022 over de concept-referendumverordening maken duidelijk dat aanpassingen in de verordening wenselijk zijn.

Beoogd effect

Met het vaststellen van deze nieuwe verordening beschikken wij over een up to date instrument voor het geval er weer een referenduminitiatief komt.

Argumenten per beslispunt

1.1 De nieuwe verordening is opgezet aan de hand van de modelverordening van de VNG gecombineerd met onze bestaande verordening en met inachtneming van de adviezen van de Referendumcommissie.
Wij menen dat daarmee de nodige actualisering (vanuit het model) is toegevoegd, maar met behoud van het goede uit de bestaande regeling. De oude verordening uit 2006 is door de

Referendumcommissie geëvalueerd en dit had een aantal aanbevelingen tot gevolg die wij hebben opgevolgd. De commissie had ook in lijn met het model van de VNG geadviseerd. De commissie heeft in haar brief van april 2022 haar tevredenheid betuigd maar heeft ook nog aanscherpingen voorgesteld. Die hebben wij grotendeels overgenomen.

De nieuwe verordening in enkele grote lijnen:

*de rol van de raad wordt versterkt, die van het college wordt alleen faciliterend.
In de oude verordening had het college op bepaalde momenten een duidelijke rol. Daar het referendum een zaak van de raad is – het gaat immers om een voorgenomen raadsbesluit – vinden wij dit bij nader inzien niet passend, dit in lijn met de gedachten van de commissie.

*een belangrijk punt (ook in het advies van de Referendumcommissie) is het toevoegen van de mogelijkheid om één of meerdere *zelfstandig beslispunt* uit het voorgenomen raadsbesluit voorwerp van het referendum te kunnen laten zijn. Daarnaast is nu het mogelijk om ook een *meerkeuzereferendum* te houden. Dit sluit meer aan op de bestuurlijke werkelijkheid, waarbij een keus tussen simpelweg voor of tegen lang niet altijd mogelijk of wenselijk is. Op deze manier kan de kiezer in zulke gevallen zijn/haar mening beter weergeven.
De Referendumcommissie brengt over de vraagstelling in elk individueel geval een advies aan uw raad uit. De eindbeslissing over de vraagstelling blijft aan de raad.

*de eisen aan het *inleidend* verzoek zijn gewijzigd o.a. wat betreft het aantal ondersteunende handtekeningen. In de verordening van 2006 stond een aantal gebaseerd op het inwonertal van destijds. Dit is nu gewijzigd zodat met een actueel inwonertal rekening wordt gehouden.

* digitalisering: voor zowel het inleidende als het definitieve verzoek komt naast het schriftelijke ondersteuningsformulier ook een digitaal formulier beschikbaar (in te vullen via www.houten.nl en met DigiD zodat er zekerheid is over de geldigheid van de ondersteuning door de genoemde persoon).

*subsidie: in de verordening is de mogelijkheid geopend om subsidie te verlenen voor *campagnes ten behoeve van het publieke debat en de individuele meningsvorming rond het onderwerp van het referendum.* Dit was in 2021 al mogelijk via een uitvoeringsregeling van ons college (zie bijlage 8). Deze subsidies staan los van de reguliere subsidies en kennen noodgedwongen een andere manier van behandelen. Het is echter qua subsidierecht noodzakelijk om de basis hiervoor in een verordening te leggen, inclusief het instellen van een subsidieplafond door uw raad. Het college beslist op de aanvragen volgens de regeling. De commissie adviseerde de uitvoerige regeling uit de VNG-modelverordening op te nemen. Wij adviseren hiertoe niet over te gaan gezien de omvang daarvan binnen de verordening, die wij juist kort en krachtig willen houden. Wat betreft de subsidiemogelijkheden zelf maakt het naar onze mening ook geen verschil.

*de wijze van benoeming, het takenpakket en het secretariaat van de referendumcommissie zijn aangepast. De benoeming blijft bij uw raad, maar niet meer op onze voordracht.
Een wens van de commissie was ook dat zij niet zou "*voorzien in* neutrale voorlichting en informatie". Die doe-taak past minder bij haar onafhankelijke rol en zou tijdens een concreet referendumproces ook te veel tijd vergen. Wij stellen daarom, in afstemming met de commissie, voor om de commissie te belasten met het *toezicht op* neutrale informatie en voorlichting. Klachten daarover kan zij ook behandelen.
Het secretariaat van de commissie zou, gezien de centrale rol van de raad bij dit proces, bij de griffie dienen te worden ondergebracht in plaats van binnen de gemeentelijke organisatie die onder de verantwoordelijkheid van het college valt. Wij stellen u voor daartoe over te gaan.

*de eis uit de huidige verordening dat er een minimale opkomst van kiesgerechtigden moet zijn van 30% om de uitslag geldig te verklaren, hebben wij intact gelaten. Het VNG-model noemt dit niet. Wij vinden enige mate van draagvlak onder de gedane uitspraak echter belangrijk.

Voor de overige wijzigingen verwijzen wij u naar de was/wordt lijst. Van de afwijkingen ten opzichte van het VNG-model is ook een overzicht bijgevoegd.

Kanttekeningen

Als we de verordening niet zouden herzien blijft de bestaande verordening uit 2006 van kracht. Bij een volgend referendum moet dan met een niet-optimale verordening worden gewerkt. We zouden dan ook geen gebruik maken van de ervaringen van de Referendum-commissie en haar door ons gevraagde advies.

Participatie

Een referendum is bij uitstek een middel van participatie en past in dat kader bij onze doel-stelling om samen met inwoners Houten toekomstbestendig te maken. De referendum-verordening dient dit doel maar is op zichzelf niet referendabel, want onderdeel van de uitgezonderde besluiten.

Financiën en formatie

Het secretariaat van de referendumcommissie is binnen de griffieorganisatie belegd. Als er een referendum plaats gaat vinden moet budget worden vastgesteld door uw raad (totaalkosten dag van stemming, subsidie en interne organisatie, ongeveer € 125.000). Dit is gezien het incidentele karakter van een referendum niet structureel in de begroting voorzien.

Communicatie

De nieuwe verordening wordt, na vaststelling door de gemeenteraad, bekendgemaakt in het digitale Gemeenteblad (www.officielebekendmakingen.nl) en in Houtens Nieuws. Daarnaast komt er op de website informatie beschikbaar.

Voortgang

Na vaststelling wordt de verordening bekendgemaakt en in de definitieve vorm aan de Referendumcommissie meegedeeld. De uitvoeringshandelingen zoals het ontwerpen van een digitaal formulier worden verricht en het jaarlijks publiceren op de website van het benodigde aantal handtekeningen om een geldig verzoek in te dienen wordt ingeregeld. Binnen de organisatie zal het instrument referendum periodiek ook aandacht krijgen.

Evaluatie

Nadat op een moment in de toekomst weer een verzoek om een referendum is behandeld c.q. een referendum heeft plaatsgevonden, is het moment aangebroken om de opgedane ervaringen met deze nieuwe verordening met uw raad en de Referendumcommissie te evalueren.

Houten, 21 februari 2023
Houten,
het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Houten
de secretaris, de burgemeester,

A.J. Barink G. Isabella

Bijlagen

1. Verordening met toelichting
2. Was/wordt lijst
3. Huidige verordening
4. Modelverordening VNG
5. Overzicht afwijkingen van model VNG
6. Burgemeestersbrief adviesaanvraag Referendumcommissie
   6a. Reactie adviesaanvraag Referendumverordening Houten
   6b. Bijlage ‘Reactie adviesaanvraag Referendumverordening Houten’
7. Evaluaties referendum Ruimtelijke Koers
8. Huidige subsidieregeling referendum

Verantwoordelijke portefeuillehouders college

1e PoHo: Gilbert Isabella
2e PoHo: n.v.t.

Gewijzigd Raadsbesluit

Voorstelnummer: 605928

Onderwerp
Referendumverordening Houten 2023

De raad van de gemeente Houten heeft het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 21 februari 2023 gelezen en besluit:

De Referendumverordening Houten 2023 *gewijzigd* vast te stellen door:

Artikel 5, lid 4 te wijzigen in:
“Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van de raad verstrekt formulier *met de titel “Inleidend verzoek”* waarop de titel van het voorgenomen raadsbesluit *dan wel een op zichzelf staand beslispunt* is opgenomen en de datum van de dag waarop het formulier is verstrekt.

Artikel 6 lid 4 te wijzigen in:
“Ondersteuningsverklaringen worden geplaatst op een daartoe door de voorzitter van de raad verstrekt formulier *met de titel “Definitief verzoek*” waarop de titel van het voorgenomen raadsbesluit *dan wel een op zichzelf staand beslispunt* is opgenomen *en de datum van de dag waarop het formulier is verstrekt.*

Artikel 9, lid 2 te wijzigen in:
Bij een referendum *op initiatief van kiesgerechtigden* wordt aan de kiesgerechtigden de vraag voorgelegd of zij vóór of tegen het voorgenomen raadsbesluit zijn of kan de vraag bestaan uit een op zichzelf staand beslispunt daaruit.

Artikel 12 lid 1 (Het referendum is geldig indien ten minste 30% van het aantal kiesgerechtigden heeft deelgenomen aan de stemming) *te schrappen.*

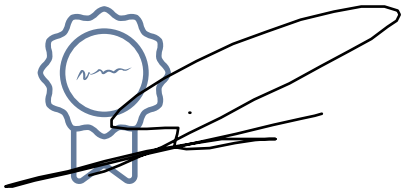
Dit is besloten in de openbare vergadering van de raad op 9 mei 2023.

De raad van de gemeente Houten,
de griffier,

C.M.S. Visser

de voorzitter,

G.P. Isabella